

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kétden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér.
Egyes számok kaphatók: a dohányboltokban.

A székesfehérvári vértanúk.

Irta dr. Lauschmann Gyula.

VI.

Roppant érdekes a jelentésnek azon része, mely a városnak, mint erkölcsi testületnek szegénységét, a viharos időkben majdnem teljes anyagi tönkrejutását hozza föl kérdésnek támogatására. Ez a fejezet historikus eseményeket is felölel, épp ez okból ide iktatom.

1.) Az 1848 ik évi adóból, ide értvén a restanciákat, hátramaradásban van az adózó nép 40000 pengő forinttal. Egy évi hadi adó 13000 pengő forintot tevén, a többi képezi a háziadót, mi oda mutat, hogy a városnak jövedelmét csekélyek lévén, a házi adót adoztatás utján kell beszerezni.

2.) Az 1843-ik évben egy dühöngő szélvész alkalmával e városnak a népesebb részében 322 ház leégett. A szélvész miatt a tűzet oltani nem lehetvén, a házakhoz betakarított nagy mennyiségű gabona s széna a tűz martalékává lett, elégvén a mezai gazdákknak gazdasági eszközeik, a mesterembereknek és kereskedőknek anyagaik és ingóságai. E tetemes károsítások mellett a mindenétől megfosztott házbirtokosok házaik romjait felépíteni képesek nem lévén, kénytelenítetett a városi közönség önön hitelére 116400 pengő forintokat felvenni s a nép közt felosztani, mely összeggel a nép jelenleg is tartozik.

3.) Tartozik a városi nép az árvák pénztárában 54000 pengő forintokkal, a városi betegek, öregek s szegények intézetébe 40000 pengő forintokkal, a papi alapítványi pénztárba körülbelül 60000 pengő forintokkal. A Takarékpénztárba, a mely igen nagy részben a vármegyei

birtokosok s uradalmi tisztek pénzeit kezeli, adós mintegy 200000 pengő forintokkal, ide nem számítván a városi népek a tőzséréktől felvett adósságaikat s váltóakra felvett tartozásaikat.

4.) Maga a város is a jelen háborús időben az adózó népet rögtönözve fejtébb nem terhelhetvén, a múlt évben már kénytelen lett mintegy 100000 pengő forintot adósságra felvenni.

5.) A magyar kormány rendeleténél fogva e város határából közel 7000 hold szántás alá való föld legelőnek rendelkezett. Előbb jövedelmezett ez a város pénztárának évenként 18000 pengő forintot, mint legelő igen keveset jövedelmez. Mindezek oda mutatnak, hogy az egész város tiszta értéke igen csekély.

6.) Múlt évi szeptember elején az összes magyar tábor Ó Fensége, a nádor által kísérettel, közel tizenöt napokig itt tanyázott. Ezt követte báró Jellasics báró Ó exelenciájának igen számos tábor, mely e város által több napokig minden elállatott; ezek a városnak legalább is 20000 pengő forintjába kerültek. Négy volt e mellett a horvát katonaság által elkövetett magánosok károsítása, főképpen a szőlőhegybeni pincék feltörése által, hol tömérdek mennyiségű bor elfolyott, de a táborokhoz közellevő házaknál is és szérus kertekben nagy értékű javak elprédáltattak. Különösen a tábor számára kiállított városi fasátorok megrongáltatva s nagyobb részben elégtelen, ezekért maga a város 4000 pengő forintokat tartozott az ácsesmetéreknek fizetni.

7.) Folyó 1849 év kezdetén báró Petriczevics tábor a két hónapon túl volt a városi néphez szállásolva; ezen tábor számára katonai requisitio képpen 300 pár csizma követeltetett, miket a város 1200 pengő forintokért vásárolt meg, a szállást adó lakosságának költségei két hónapokon túl tetemesek lévén.

8.) Midőn tavaly a magyar tábor városunkba vonult, a katonai fő betegház itt állítalott föl; midőn a bán Ó exelenciája a városunkat megszállotta, szintén a főbetegház itt alakult, melyben számos katonai betegek többnyire a város költségén ápolattak.

9.) Közélebb herceg Jablonovszky dandára, utána gróf Nugent dandárai a városban meglepedvén, ezen nagyszámú katonaságot köteleztetett a városi lakosság három napon át, naponta fejenként három tál étellel s egy itce borral ingyen ellátni. Ebbeli költségét a népek könnyen 20000 pengő forintra számíthatni.

10.) Ugyanazon katonaság számára követeltetett a városi közönségtől zab és széna, 203 pár csizma, 200 mérő rozs, 800 s néhány akó bdr. Mindezek a városi pénztár rovására szereztettek meg és kerültek e városnak mintegy 6500 pengő forintjába.

11.) Katonai requisitio, utján köteleességtől tétetett e városnak három katonai kórházakat felszerelni, egyet a kaszárnyában, másikat a vármegyeháznál és harmadikat a növendékpapság épületében, kiben ötszázon felül való beteg ápolatit. Mind-egyik beteg számára kellett adni egy faágyat, egy szalmazsákot zsuppal töltve, két lepedőt, egy poltrót és egy fejtámlát. Ezeket felül el kellett látni ezen betegházakat konyhabelikkel, világoztatással és egyéb szükséges eszközökkel, melyek értéke sok ezere meg.

12.) Leégettettek a népfelkelés alkalmával 83 házak, elégett nagy mennyiségű gabona asztagokban és szénakazikokban, ezeken felül sok szemes eleség a padlásokon, szinte számos marha az istállóban, a leégett, de el nem égett házaknál a lakosság kirabolatott és a kár irtozatos mennyiségű.

13.) Figyelmet érdemel, hogy a város 11

A bizníc.

— A Fejérmegyei Napló eredeti tárcája. —

Annyiszor tollamra vettem már ezt a szót, hogy kötelességem róla olvasóimát tájékoztatni. Eredeti neve szerint business volna, a mi a kiejtés szerint bisznicsnek hangzanék, a magyar azonban biznícnek mondja, a hogyan a nyelvének könnyebben esik. Magyarul *üzelet*-et jelentene. De benne van minden olyan foglalkozás, a miért pénzt fizetnek, a mi után, a miért s a miben az amerikai él. Foglalkozás, a melyre az amerikai azt mondja: ápol s eltakar. Kezdődik a bölcsődalnál, a mikor az édesanya az első álmokat szövögeti gyermeke fényes jövődjéről s végződik a sárnál, a mikor megáll a kéz, nem gondolkozik az agy s kénytelen-kelletlen megszűnik a bizníc.

Európában régente híres hadvezérről álmotk az édesanyák, mikor fiaiskájuk bölcséjét ringatták, aztán nagy államférfi, minister, vagy püspök jövődjét olvasták ki a csillagokból, vagy legalább is hivatalnokot akartak belőle faragni. Amerikában

az ilyesmi nem esik súlyal a latba. A hivatalnok állás ott nem ambíció, hanem kényszerűség. Ambíció az olyan állás, a hol sok, nagyon sok, rengeteg, tömémentelen pénzt lehet csinálni. Ott a pénz a becsület, nálunk a rang, a méltóság. Ha itthon valaki tekintetes urnak címeztheti magát, meg van magával elégedve, ha valaki nagyságos úr címig fölvergődött, egy fejjel magasabbnak érzi magát a többinél. Amerikába megmérjük: mennyit nyom aranydollárban s ha az arany lehuzza a mérleg serpenyőjét — all right! helyesen van, ha nem — füttyölnek rá.

Ugyebár csodálkoznak önök, ha azt mondom, hogy Rooseveltnek, az Egyesült Államok volt elnökének, a ki a világ legnagyobb országának volt ura, a ki az orosz-japán háboru sorsára a tekintélyvel elhatározó fordulatot hozott, a kinek a leányát férjhez menetele alkalmával Európa összes országainak fejedelméi, császárai és királyai elhalmoztak szerencsekívánatokkal és ajándékokkal — mondom, önök csodálkoznak azon, hogy ennek Rooseveltnek a fia mikor már elvégezte az elemi, közép és felső iskolákat, beállott egyszerű kereskedő inasnak, végigjárta az inasesztendők nehézségeit,

hogy megtanulhassa a kereskedőségét tudományát s hogy végül ura és királya, illetőleg mindenhez értő tudósa lehessen az üzletének, biznícének. Ha ez Magyarországon történik, az édesmamáék bizonyosan azt hiszik, hogy össze fog dülni a világ, hogy a göncölszekérnek kitörök a rudja, vagy hogy a hétágu koronának ősi bírálói ott künn a temetőben megfordulnak a sirjaikban és azt sóhajtták csont fogaik közül: — fattyu lettél, szegényt hoztál az ősi névre, nem vagy többé méltó a hét szilvafára. Viszont az édesmama egészen meg van elégedve, ha a fia gyászos bukdlácsolások után végre beeev valamelyik szolgabírósi irodába s ott ötven krajcárért, az újabb időben pláne koronáért (méltó a koronás elődökre) körmőli a papírt.

— Sebaj! — mondja a mama — de mégsem visel piszkos kötényt, tintától lesz piszkos a mancseltája és nem suviksztól, a tinta pedig tudomány, a suviksz meg munka. Azért megtensurazzák, vagy pláne tekintetes urazzák, ezért meg csak azt mondják neki: hallja. Hogy aztán az édes fiucska több adóssággal rendelkezik, mint a mekkrát az összes ősei ki tudtak volna fizetni, az mellékes.

Sövegjártó János

vászon kereskedése

Székesfehérvár, Barátok épülete.

Nagy választék ág- és asztalneműekben, színes és fehér barcheták stb.

olcsó, szabótt árak mellett.

Mai lapunk 6 oldal.

00000589

mértföldnyi utakat tartozik jó karban tartani és mivel a megyének közepén van, az átkelő katonaság's minden felülről jövő, a városon men keresztül, kiknek annyi elfogásokat tartozott a városi nép adni, hogy az esztendőnek felét alig használhatta maga munkájára.

14.) Végre figyelmet érdemel az is, hogy a város a Dunántúli kerületek közepén levén s a cs. kir. seregek által csak f. évi július 17-én foglaltatván el, e körülmény miatt a felsőbb vidékekből az úgynevezett Kossuth bankok itt tetelesen összehalmozódottak, miknek a forgalomból lett kiléptetése miatt a városra igen nevezetes kár háramlott, annyiból, hogy: mind a magánosoknál találtató ilyen bankjegyeket nyugtató mellett a téparancsnokságnak átadni kellett, de még inkább károsodott a lakosságunk azon része, kik fonák felfogásból bankjegyeiket át nem adták, az óvatossabb része ellenben úgy károsodott, hogy az ily bankjegyekben, csakhogy föle menekedhessen, háromszoros áron is vásárlásokat tett és így a népek kezei között készpénz nem létez.

Székesfehérvár városa, hogy mindazok árát, miket a katonai requisitio folytán hitlbe vásárolt, kifizethesse, ujjal legalább is 40000 pengő forintnyi adósságot felvenni kénytelen és ha ezen összeg, valamint a 60000 pengő forintnyi sarc a lakosságra kivettetik s ezen felül hátralevő régi, úgy a kivetendő katonai és házi új adóját is fizetni tartozik, a lakosságnak fele tönkre jutván, a pénz hiánya miatt adóviselésre lehetetlen lesz, a vagyonosabbak pedig, kikre háromol majd az egész teher, szinte lassankint elszegényedni fognak.

Nagyon jellemző a városi hatóság felfogására, hogy Hamvssy Imrét, szerinte az augusztusi események egyedül okozóját, minden áron ki akarták szolgáltatni Jablonovszkynak, azt hívné, hogy ez által érdemeket szereznek a hadisarc elengedésére. Midőn Komárom vára még állt, a hova Hamvssy menekült, jelentést tett a tanács Falkenhaynnak, hogy hozassa meg őt, intézkedjék elfogatása iránt, mert — a hatóság levele szerint — „Bécsbe, onnan Amerikába akar szökni, pedig a nemzetőrök pénzével sem számolt le még a tanácsnak.”

De hiába volt minden erőlködés, kárba vezett minden kérelem, a hadisarcot Székesfehérvár lakosságának meg kellett fizetnie. Az egész

A fájdalmak csak akkor következnek el, ha az ifiúrnak élete virágjában, mielőtt az első ősz szálakat a bajszába sorolhatná, Amerikába kellend utaznia s ott kezd majd a dolgot úgy és ott, a hol és a hogyan ithon kezdhetne volna. Akkor nem fájdulna meg olyan nagyon a dereka és nem kellene meghajolnia olyan ajtók előtt is, a hol egy fejfel kisebb lesz az ember, mint egyébként lenni szokott.

Egy fiatal mágnással találkoztam Amerikában, aki jelenleg nem tudom milyen részvények elárúsításával — ez a biznics — s azonkívül milliomos parthie vadászásával (azt hiszem ez is biznics) tölti az időt. Az mondta el a következő európai, vagyis mondjuk inkább magyar esetet, mert hiszen a dolog Magyarországon történt:

— Együtt volt az egész tisztikar, fess, nyalka huszárgyerekek valamennyien. A tábornagyt, Excellenz (nemtudomkik) vártuk. Bemutatkoztunk: Kapitán Graf N., Oberlieutenant Baron N., aztán megint Graf N., aztán megint Herzog N., Graf N. stb., szóval valamennyi gróf, herceg és báró. Legutoljára összevágja a sarkantyuját valaki s a sok mágnás után ezt mondja:

— Löwy!
— Macht nichts! — felelte az Excellenz mosolyogva — durchaus macht nichts.

A gróf ur igen jól mulatott a sikerült viccen, voltak mások is, a kik nevettek, sőt nekem is nagyon jókedvem lett s én ezt a kis történetet mondtam el, a mi szintén megtörtént, de már Amerikában történt, ott hallottam egy Magyarországból odaszármazott banktisztviselőtől.

— Az egyik newyorki vendéglőben egy uriember jelentkezett a tulajdonosnál s alkalmazást kért tőle.

várost elárastották a hatóság apró kék papírával, mely a lakások szerint kivettett összeg nagyságát és a fizetés módzatait foglalta magában. Dr. Fanta Adolf hátrahagyott írásai között édes atyjának hagyatékából meg van egy ilyen értesítés, a melynek szövege következő:

Hujber negyede. Házzszám 52 Fanta Károly tartozik fizetni hadisarcot összesen 8 frt 24 kr., és ugyan az 1-ső harmadot szeptember 22-én, a 2-ik harmadot, október 1-én, a 3-ik harmadot pedig november 1-én. 1849.

A hadisarc beszédett részleteit a Kempen által kitűzött hátrarnapokon azután a városi hatóság hűségesen Budára szállította a hadi pénztárba, még pedig a jegyzőkönyvek adatai szerint Büttel Károly és Guitmann József vitték át az összeget. Hogy azonban a behajtás milyen nehezen ment, erre nézve azt a felhívást közlöm, melyet a városi hatóság október 12-én ragasztott ki a falakra. Egyik példány megvan a levéltár aktái között és így szól:

Közhirre tételik, hogy miután igen sokan a hadi sarcból reájuk vetett mennyiségét be nem szolgáltaták, a cs. kir. katonaság kormányza részéről megrendelte, hogy még ma délután 1 órakor a sarcal tartozókhoz a katonaság egzekúcióképp fog beszállásoltatni. Tartozik pedig mindennap a sarc lefizetéséig 20 pengő krajcárt lefizetni és egy katonának fél font must venni és megfőzni, minek árát azonban a katona meg fogja fizetni. Egyébiránt, ha valaki a katonaságnak a 20 pengő krajcárt pontosan le nem fizeti, ahhoz vagy nagyobb számú katonaság fog beszállásoltatni, vagy ha a körülmények úgy hozandják magukkal, meg fog zálogoltatni, vagy bezáratni; miket hogy ki-ki elháríthasson, felszólítatik, hogy tüstént és legfeljebb délután 1 óráig lefizesse a sarcból hátralevőségét.

Költ Székesfehérvárot, 1849 évi október 12-én tartott tanácsi ülését. —

A székesfehérvári népfölkelés szomorú következményének ismertetése után térjünk vissza arra az eseményre, a mely augusztus 10-e után történt városunkban. Midőn gróf Falkenhayn a szerencsétlen hat foglyot magával vitte Budára, seregének csak egy kis töredéke maradt Székesfehérvárot. Pár nap mulva ujból bevonult mozgó csapatával Mednyánszky honvéderőnk és vele együtt Boross Mihály, a ki Veszprémben talál-

— All right! — mondja a tulajdonos, jó lesz omnibusznak (omnibusz idehaza a pikkolóval egyenlő) épen most üresedett meg az egyik állás.

— De uram! én N. gróf vagyok.

— Az nem tesz semmit.

— No de kérem, ... mégis, ... hát hiszen én gróf vagyok.

— Legyen csak nyugodtan mister, én reményelem, hogy a vendégek nem fogják önnek rossz néven venni a grófi rangját.

Hogy aztán a gróf ur elfogadta-e az omnibuszi rangot és méltóságot, nem tudom, de hogy az eset eddig így történt, az tény.

Van Amerikában egy barátom, a kinek az apja ithon kegyelmes ur, a fia a pesti tudományegyetem növendéke volt s mikor a fia kikerült Amerikába, hónapokon keresztül tányérokat mosott egy vendéglőben és sürgönyöket hordott szét, aztán megtanult angolul, három esztendő után perfektlül beszélt és ir, elég szép állása van s nem szégyenli, hogy Amerikában újra kezdte az életet.

Egy másik barátom csinos vagyont vert el ithon, daliás főhadnagy volt, aki után sóhajta fordult vissza az asszony nép az utcán, aki egészen csinos keresztet hasított a kapitánya ábrázatára. Amerikában kezdetben téglát hordott az építkezésnél, aztán kocsis volt, aztán két álló esztendeig hajót mázolt feketére meg sárgára, aztán volt vendéglője, kávéháza, meg Isten tudja mije, míg most tisztességes biznics van, meg van elégedve, csak a szive fáj egy kicsit néha, — szeretné az ő hazát látni.

(Folyt. köv.)

kozott a Komárom várából küldött honvédekkel. Mednyánszky szereplésére vonatkozólag tudni kell, hogy Klapka az 52-ik honvédszázalajból, egy szárny Bocsikai huszárból és félégyüttégből alkotott szabad csapat élére állította őt és hivatása volt Kocson, Kisbéren, Zirczen és Veszprémen át az egész vidéket fölkelésre bírni, ujoncokat szedni. Midőn ez a mozgó csapat Székesfehérvárra ért, az augusztus 14-iki kivégzések hatása alatt razziaát tartott a lakosság között és elfogatta mindazokat, akik gyanusak valának császári érzelmtől miatt. Boross Mihály, mint szereplő, igen élénken írja le a törvényszéki tárgyalásokat, amelyeknek elnöke ő volt és elmondja, hogy Miskei Ferenc ügyvéd, Kis János főügyész, Schider János vendégfogós és Horváth báróné ügyében felmentő ítéletet hoztak.

Ugyanekkor kerülték fogságba Kapi József városi tanácsos és a Boross által hibásan Nagy Pál Náninak nevezett Valenták Anna, a kiknek életét vette a hazafias érzésnek elfajult tobzódása, pedig bűnik bizony vajmi csekély volt, ezért halált nem érdemeltek. Kapi Józsefet a város felé tartó Falkenhaynhoz köveségbe küldötte a tanács Katona Andrásal együtt, hogy a város levélét a tábornoknak kézbesítsék. Mednyánszky huszárai a Halesz-kertnél elfogták a kocsit, melyből előbb Katona András már elmenekült és kiadalmal mellett hozták vissza a városba Kapi Józsefet, szerintük az árulót. Valenták Anna Farkas Ferenc nagyprépost házvezetőnője volt, egy elagott anyóka, aki Bädenba menekült gazdájának levelet írt; ezt a postán Mednyánszky emberei elfogalták és a következő tartalom tűnt ki belőle: „Nagyságos Uram! A Kossuth kutyák már megjöttek, de hiszem Istenemet, hogy a boldogságos Szűz Mária nemskóra elpusztítja őket s akkor haza jöhet Nagyságod. Kezét csókolja Valenták Anna.”

Nézzük mind a kettőnek bűnét, vajjon méltók voltak-e a halálra? Kapi József csak kötelességét teljesítette, midőn a város levélével utra kelt és egy egész tanácsnak a katonai hatalomhoz üdvözléssel forduló soraiért bizony nem lehet a megbízottat sújtani. Valenták Anna pedig csak olyat írt egyszerű bárdolatlan észével, a mihez hasonlót nagyon sok ember juthatott volna golyó elé, ha Valenták Anna elítéltetése jogosult és igazságos. Ne szépcitűk a dolgot, ez a két halálos ítélet csak viszhang akart lenni az ártatlanul kivégzett hat székesfehérvári vértanuért, vagy pedig a világot fegyverletétel szomorúsága állította a két nem bűnös a megtorló puskacső tűzébe.

Valenták Annát a régi Lindermann, most dr. Kneifel, illetleg Német János-féle ház pincéjében fogták el és a halálos ítéletet a megyeház udvarán hirdették ki mindkettőjüknek. Mednyánszky azután magával vitte a két, talán feketesárga érzelmű, de nem bűnös foglyot és Veszprémben agyonlövötte őket. Az ottani plebániának anyakönyvéből reájuk vonatkozólag ezt a hiteles följegyzést kaptam: „1849. Ez évi augusztus hó 20-án végeztettek ki itt a magyar felkelők által idehozott két fehérvári lakos, Kapi volt szenátor és Valenták Anna agg hajadon, mint hazaárulók, ön által.”

Bevégeztem tárgyalásomat. Egykoru adatok és a levéltár teljes anyagának felhasználásával leírtam mindazon eseményeket, a melyek 1849 július és augusztus havának székesfehérvári eseményei voltak és a melyeknek közepén a mi szerencsétlen hat vértanunknak kivégzése áll, a keretet pedig a két hónap történetéből vettem. Hosszra nyúló tárgyalásommal, a mely nagyterjedelmű monografiának csak egy kis töredéke, a mult szeretetét, a történelmi érzék ápolását akartam a Fejérmegyei Napló olvasóiban meg-honosítani, — vajha elértém volna célomat!

Koszoru beszerzés legolcsóbb és legkényelmesebb, Zavaros Nandor városi fő-kertésznel, ha őt levelezőlapon megbiz-zuk, hogy hány drb. és milyen értékű élővirágkoszorút tegyen mindenszentek nap-ján délelőtt a megnevezendő temetőben névszerint megjelölt sirra.

UJDONSAGOK.

Batthyányi Lajos gróf diszpolgársága.

Szabadbatthyán község képviselőtestülete néhány hónappal ezelőtt a község diszpolgárul választotta földesurát, Batthyány Lajos grófot, a magyar közélet egyik általánosan tisztelt vezérfiát.

Az albumalaku diszklevél, amely művészi munka, már elkészült és a község képviselőtestületének küldöttsége a napokban fogja átadni az oklevelet Batthyány grófnak. Az oklevél a grófi család multban szerzett érdemeit és Batthyány Lajos gróf áldásos tevékenységét ismerteti a következő szép szavakban:

Nagyméltóságú szabadbatthyányi és németújvári

Batthyány Lajos gróf

urat, ő felsége valóságos belső titkos tanácsosát, kerületünk országgyűlési képviselőjét, egyhanglag és őszinte lelkesedéssel Szabadbatthyán diszpolgárává választottuk.

A Batthyány grófi név évszázadok óta egygyéforrott községünk történetével, a melynek jó és balsorsában, örömeiben és bánatában híven osztozotok Keövägő Eörsi György leszámrazói mindenkor.

A grófi család ezen alapító őse 1398-ban lett Szabadbatthyán ura és 1630-ban ékesítették egyik utódát a grófi koronával. Azóta ez a család, a mely édes hazáknak minden téren kiváló nagy embereket adott, a melynek leszámrazói között a karddal és keresztrel küzdő vezéreket egyaránt megtaláljuk, melynek hazafiságát s szinmagyar lelkületét a történelem hirdeti, a melynek ősi szabadságszeretetére a mártírhalál von glóriát, . . . ez a család Szabadbatthyáné volt a lemúlt századokban, a melynek emléke élni fog a jövőben is.

Míg a tavasznak egy virága lesz,

Míg a virágból illat árja kel!

Es a tényleges kötelek, a mely bennünket összefűz, mint az évszázados multnak édes emléke, mert apáról fura szállott, kitörülhetlenül él minden polgártársunk szívében.

A nagy ösök nagy utóda, Batthyány Lajos gróf ur, kinek hazaszeretete és magyar gondolkozása a vértanu áldott és áldó szelleméből táplalkozik. Életének, munkásságának nagy érdemeiért egy egész ország ad koszorút, de ebben a koszoruban ott van Szabadbatthyán község el nem hervadó szerény virága is, melyre a mi népünk halála, a mi népünk szeretete önti az éltető harmatot.

Batthyány Lajos gróf ur új munkát adott az új munkásközégnek és a kenyér, melyet a lajostelepi szőlőgazdaság és a polgárdi ipartelep szolgáltat, a kivándorlás nemzetépítő veszedelmétől megóvta a község becsületes lakosságát.

Batthyány Lajos gróf ur Szabadbatthyán minden ügyét magáénak tekintette. Ez volt nekünk vágyainkban, minden törekvésünkben és a község fölvirágoztatását, anyagi és szellemi, társadalmi és erkölcsi fejlődését minden eszközzel, nagy állásának, nagy nevének minden befolyásával lelkesen gyamolította.

A közügyek nem vonták el a figyelmét az egyes embertől és a nemes szív, az emberbaráti érzés melegségében nagyon sokszor részesültek lakosaink. A főúr megértette a szegény nép szavát, amely gyamolítást kért és Batthyány Lajos gróf ur nemcsak szószóloja volt az ügyes-bejós dolgoknak, de anyagi és erkölcsi téren mindent megtett, amivel segíthette a bizalommal hozzá fordulókat. A hála és a szeretet, a mely ennyi jószágért honol szívünkben, nagy érdemeiért Szabadbatthyán diszpolgárává tette a nemeslelkű főurat, fölruházván őt mindama jogokkal, amelyek a régi szokás szerint a diszpolgárt megilletik.

Községünk minden lakosának őszinte ragaszkodása, mélyeseges tisztelete, szeretet vonzalma nyilatkozik meg az oklevélben, a melyet Szabadbatthyány első és egyetlen diszpolgárának, nagymélt. szabadbatthyányi és németújvári. Batthyány Lajos gróf urnak, ő felsége valóságos belső titkos tanácsosának, kerületünk országgyűlési képviselő-

jének a hála és szeretet csekély, de őszinte jeleül átadunk. Kérjük őt fogadja szívesen.

Kelt Szabadbatthyánban, 1909. évi május hónap 7-én.

Gán János s. k., jegyző, Möré István s. k., bíró, Blau Arnold s. k., Csüti József s. k., Egyed József s. k., Schwarcz Márton s. k., Vadkerty József s. k., Schwarcz Lázár s. k., Ujváry Sándor s. k., Lengyel István s. k., Magyar József s. k., Csükk Pál s. k., Magyar János s. k., Lengyel István s. k., Makk Alajos s. k., Szombat István s. k., Fiers János s. k., Bóza József s. k., Srinya György s. k., Magyar Sándor s. k., Bóza István s. k., Kováts József s. k., Károly János s. k., Konáb István s. k., Aupek István s. k., Weisz László s. k., Károly Mihály s. k., Noll Ferenc s. k., Schwarcz Árnin s. k. a képviselőtestület tagjai.

— **A vízvezeték 20 mély furásu kutjának elkészítésére** beérkezett ajánlatokat ma d. u. 3 órakor bontotta fel a városi tanács. Az ajánlatok mind Budapestről érkeztek: Zsigmond Béla 74,200 kor.; Törs és Ormai 74,820 kor.; Lapp Henrik 84,800 kor.; Leféber Ágoston 75,300 kor.; Kalamaznik Nándor és társa 80,920 kor. A szakértők felüljogják vizsgálni az ajánlatokat s a legelőnyösebbet fogják a közgyűlés elé terjeszteni elfogadás végett.

— **A vízvezeték bizottság** csütörtökön d. u. ülést tartott Saára Gyula dr. elnökletével. A bizottság a szennyvíz szűrőköszülék kérdésében tanácskozott Pazar István az építészermérnök és dr. Korbuly János az élettani intézet kiküldötté részvételével. Két terv merült fel, az egyik a vízszűrés, a másik az u. n. biológiai, vagyis a csatornázási mód. A csatornázási módot alkalmasabbnak látták, amennyiben ezáltal az összegyűlemlett szennyvizet a Sóstóba lehetne vezetni s itt haltenyészésre alkalmasan felhasználni. Ez utóbbi tervet véleményadásra kiadták a kulturermérnöki hivatalnak.

— **Kölcsonök** Nagyvárad városa 4 millió kölcsönt vett fel három budapesti pénzintézetnél 50 évi 5-5 százalékos törlesztésre. A mi városunk 1 millió 200 koronás kölcsöne 50 évi törlesztésre 5-35 százalékos.

— **Jólelkek figyelmébe!** Csányi Akvilin, a szent Ferenc-rend veszprémi házának megbízottja néhány napig városunkban időzik, hogy könyörömadományokat gyűjtson ez az évi rettenetes tűzvész alkalmával leégett rendházuk és templomuk felépítésére. A nagy csapat a veszprémi püspök és káptalan együttes segítségével se tudják kiheverni, mert teljesen vágyontalanok. Az ügyet városunk jótékony közönségének figyelmébe ajánljuk.

— **Rendkívüli érdekes hangverseny.** Hermann László zeneszerző és hegedűművész, városunk szülőtte f. évi nov. hó 7-én (vasárnap) este 8 órakor tartja a Szent István tereben hangversenyt Havas Gaborné urnó és a magy. kir. V-ik kerületi honvédeknek közreműködésével. Karnagy Frycsaj Richard. Műsor: I. Szonáta (kézirat) hegedű és zongorára írta Hermann László. — II. a) Meunet vonózenekarra, b) Elegia nagyzenekarra Hermann László. — III. Hegedűverseny (G. moll) zenekísérettel M. Bruch. — IV. a) Guitarre Moszkoroki-Sarasata, b) Románcz P. Inon, c) Magyar Concert duo Hubay és Aggházy. — A jegyek f. hó 25-től kizárólag *Knarovitzky* Béla uri és női divatáru üzletében (Nádor-utca) válthatók.

— **Keményítógyár.** Többször megemlékeztünk már róla, hogy városunkban a k-füzfői részvénytársaság keményítógyár létesítését tervezi. A gyár ügye, tekintve, hogy komoly vállalkozásnak látszik, komolyan foglalkoztatja a város vezetőségét, amely teljes igyekvéssel lát neki, hogy városunkban végre valahára egy komoly gyárvalalat létesítését eszközölje. Az új gyárvalalat elébe úgy látszik komoly akadály nem áll. A részvénytársaság és a város a szerződés megkötésé-

hez kölcsönös jóakarajot táplál. Csütörtökön a gyár ügyében ülést volt a városban Saára Gyula dr. polgármester elnöklete alatt az érdekeltelek és szakértő mérnökök részvételével, amelynek tárgya az üzembereendezéshez szükséges víz előállításának kérdése volt. A gyárvalalatot semmi sem akadályozza meg abban, hogy városunkban letelepedjék. Az a baj nálunk, hogy városunkban a vizet csak egy csatorná szállítja, s annak a vize táplálja a Felmayet-gyár, üzemet is, amely másodpercenként 36 liter vizet emészt fel. Az új gyárhoz 20 liter víz volna szükséges másodpercenként s szakértők szerint a csatorna ennek az előállítására is képes. Így tehát ezen a legkényesebb ponton is sikerül a város és a gyárvalalat közeledése. Az ügyet különben kiadták a kulturermérnöki hivatalnak azzal a meghagyással, hogy szakértőleg vizsgálja meg, vajjon a szükséges vízmennyiséget akadálytalanul tudja-e szolgáltatni a csatorna?

— **Lapszemle.** Ugy látszik Magyarország valódi és tiszteletbeli liberális lapjai egészen komolyan veszik a szabadkőmives páholyok által kiadott jelszót, hogy: „a *kerikalizmus*” (mindig a katolicizmus értendő alattomban) le kell törni ebben az országban. Egész higgadtan konstatáljuk, hogy jól vissza kell mennünk a multba a 90-es évek egyházipolitikai hecceig, sőt azokon is túl, egész a 70-es évekbeli hülye papramorgó kalendáriummokig, hogy mására találjunk annak a sok otromba, kiméletlen s hozzá buta förmedvénynek, mely ma a magyar — liberális lapok hasábjain az egyház, a vallás és a papság ellen nap-nap után megjelenik. Fájdalom, a magyar újságolvasó publikum begyűsödött fejű része nem veszi észre, hogy a magyar ugnevezett, liberális sajtó a Pesti Hírlaptól kezdve le egész a mi kis spen . . . pardon — Székesfehérvár és Vidékéknig kivétel nélkül a Népszavához jár iskolába.

Annak bizonyítására, hogy nem nagyitunk, ime álljon itt néhány szemelvény.

A *Pesti Hírlap* egyik legutóbbi számában komoly ábrázattal kijelenti, hogy Magyarországon is alaposan lehet félni a spanyolországi borzasztó állapotok bekövetkezésétől, mert itt is van egy katolikus párt, a néppárt, mely hovatovább az egész közéletet megmérgezi s célja az inkvizíciót visszaállítani.

Ugyanez a lap tegnapelőtti számában konstatálja, hogy a magyar püspöki kar pápából a pápánál mert ez visszavonta a „Ne temere”-t, amaz pedig izgat a törvényes jogrend ellen azzal a felhívásával, mellyel a híveket a vegyesházagoktól vissza akarja tartani.

A *Népszava* szerint a Budai katolikus kör a gyilkosságot dicsőítette akkor, midőn a spanyol kormányt az anarkista forradalom ellen tanusított erőyes fellépéseért, a törvényes rend és béke helyreállítása érdekében kifejtett munkájáért üdvözölte.

A *Magyar Szó*, a magyar kálvinistáknak zsidó tollal írott lapja bebizonyítja, hogy Liszkai István szininövendék *azért lett az erkölcselen Szilasi Adolf gyilkosa, mert egy évig az egri szemináriumi növendéke volt, ahonnan kidobták.*

Valamenyit lepípálja a *Pesti Napló*, mely azzal becsüli le olvasói, előfizetői szellemi színvonalát, hogy körülményesen leírja a mai spanyolországi állapotokat. No de ezt eredetiben kell élvezni. A kis hülye írás Madridból van keltezve, de persze az Andrassy-uti redakciónban pattant ki egy laskafüti, jellegzetes orru kis zsurnaliszta borzas hajjal fedett koponyájából Szól. pedig a következőképen:

„Ferrar kivégzése csak egy mozzanata annak a borzalmas üldözésnek, a mi most Spanyolországban folyik. Amikor a barcelonai felkelést levertek, a madridi püspök általános szabadság-gondolkozó- és *protestáns-gyilkolást* akart elrendelni. A kormány csak nagy nehezen tudta Alfons királyt rávenni, hogy a madridi Szent-Bertalan-éjt megakadályozza. Minden világosan gondolkodó, a minden haladni vágyó embernek, valamint a *protestánsoknak* kegyetlen üldözése azonban megkezdődött. A montjuichi vár börtönei tele vannak *protestánsokkal*, radikálisokkal, munkás-

*) Megjegyezzük, hogy ugy Olaszországban, mint Spanyolországban alig van protestáns. Ezt persze a kis tollagó egészen elfelejtette. (Szerk.)

Közzülés. A Magyar Sz. Korona Orsz. Vasutas Szövetsége székhelyi kerületének fog. szövetkezte f. hó 24-én vasárnap d. u. 2 órakor kezdődő közgyűlést tart, a melyre a tagok lehetőleg teljes számban való megjelenésre kértnek föl.

Kiss szerencsése nagy! A magy. kir. szab. osztályorszáját csüörtöki befejező húzásán a 600,000 koronás főnyereményt a 96021 számú 8/8-ban eladott sorsjeggyel ismét a, hírneves Kiss Károly és társa bank részv. társaság (Budapest, Kossuth Lajos u. 13) szerencsés vevői nyerték, hol immár negyedszer nyerték meg a 600,000 koronás főnyereményt, nem hiába mondja a közmondás: „Kiss szerencsése nagy!”

Nagy veszedelemben forgott tegnap Kanyó István zámosi tanító kocsjá, amelyen a tanítón kívül Biró Lajos piebános és Mundi Lajos tanító ült. A lovak megbokrosodtak s a temető mellett levő mély lejtőn rohantak lefelé a legnagyobb mértékben veszélyeztetve a kocsin ülőket. A legválságosabb pillanatban azonban Mundi Lajos leugrott a kocsirol, elvágta az ist-rángót, s a készülő katasztrófnak elejét vette.

Kitűnő szilvórium, törköly, seprőpálinkát cognac és ruml ierenként eladó özv. Endresz Jánosnéval, Fekete sas szálloda.

Halál a koci kerekai alatt. Kis József 11 éves fia, f. hó 19-én egy repával megrakott kocsival ment hazafelé. Utközben a kocsirol lebukott és a kerek a derekán keresztül mentek. A fiu májrepeos következtében azonnal meghalt. Szülei ellen vizsgálatot indítottak gondatlanság címén, mivel a 11 éves fiura bizták a lovak hajtását. A gyermek hulláját dr. Pataki Ármin kir. törvényszéki orvos f. hó 20-án felboncolta.

Rövid hírek.
A bot másik vége. Kereszter Pál dinyési lakos nagyobb szabásu pohárütés után bottal támadt Micheller Lajosra, ki mellette üldögélt a kocsmában. Micheller azonban még idejében meggondolta, hogy a botnak két vége van s kivette Keresztes kezéből a botot s azzal néhányszor úgy végigsuhintotta Keresztest, hogy súlyosabb sebesülést szenvedett. Az ügy folytatása a bíróság előtt lesz.

Ünneprontás. Hajnal Pál, Menyhart István és Simon A. János zámosi lakosok a mult vasárnap kukoricát hordottak az istentisztelet alatt. Sőt a kukoricaszállás közben akkora lármát csaptak, hogy botránkoztaták a templomban átatoskodókat. A csendőrség, amely éber gondallal őrzi az Isten napjának háboritlanságát, feljelentette az ünneprontó atyafiakat.

Szerencsétlenség. Márkus József Seregélyshez tartozó szercecsen-majori lakos galyszedés közben leesett a fárol. Jobb lába eltörtött. A Szt. György-kórházban ápolják.

A tehene pénze. Medgyesi András csákvári tehene, nagynehezen takarított magának 130 koronát. Ezt a kis pénzcsekjét, f. hó 19-én, míg ő a mezőn volt a tehennel, lakásának feltörése után ismeretlen tettes ellopja. A csendőrök a tolvajt keresik.

Takonykór. A helybeli huszár pótkeret lakanyájában 2 lovon takonykört konstataáltak. A kór továbbterjedésére a legmesszebb menő intézkedéseket tettek meg.

Segédjegyzői állás szervezését mondta ki Tác község képviselő testülete. A határozatot megerősítés végett beterjesztették a vármegyéhez.

Megszökött tanuló. Sibbi Antal 15 éves fiu Győrött a kocsi fenyezés mesterségét tanulta, de körülbelül egy héttel ezeltött megszökött gazdájától és elment világot próbálni. Bicskén a csendőrök elfogták a szökevényt és visszakísérték Győrbe a gazdájához.

VIDA ELEK kárpitos és díszítő, Székesfehérvár, Megyeház épülete. Teljes felölöség mellett csakis elsőrendű munkák.

Kisebb Wertheim szekrény kerestetik megvételre: Cim a kiadó hivatalban.

Takaréküzhely különlegeségek, valódi dr. Meidinger kályhák, vas és rézbutorok, gyermekágyak és kocsik nagy választékban. Márkus Simon Fia lakatosnál Jókai-utca 16.

Kápolnásnyéken 200 m. m. elsőrendű árpaszalma eladó.

Velencén 120 hektoliter garantált 24 fokos forrásban lévő bor eladó. Bővebb felvilágosítást ad a kiadóhivatal.

A szép férfi

A nők boldogsága!
A mányasszonyok boldogsága!
A szülők öröme!

A férfial a szépség erőre és egészségére mutat a szeméret és életet boldogítja. A szépség a férfinemű is egy biztos gazdasági jelent, egy szabádevelet képez, mely valamennyi kaput kinyitni képes.

Szép mint egy Isten!

Ez csak férfialra szólhat. Mit panaszokdtek ti pattandók, durva bőr, kéklt arcz alatt, mikor oly könnyű szépnk lenni s szépnk maradni. Zuck-szappan s Zuck-krém lényeg szépséget hoz, mit edia a teljes bőrápóds s a teljes bőrápóds a drága egészséget hozza megával.

Dacra napl használat mellett oicsó, sokkal oicsóbb mint a drága haszlatlan kosmetika.

Zuck-szappan	Zuck-krém
kis csomagolásban 1 kor.	közönséges tubusban 1.25 kor.
nagy csomagolásban (ajándék) 2.50 kor.	nagy tubusban 2.50 kor.

Egyedüli gyártosok:
L. ZUCKER & Co., BERLIN W. 57

Valódi kapható Székesfehérvárott **STEINER BÉLA** drogériájában.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, görcs és más ideges állapotba szenved, kérjen iratot, ingyen és bérn. kapható a **szabd. hattuyógyszer-tár által Majna-Frankfurt.**

VÉDJEGY.

EREDETI SINGER VARRÓGÉPEK

Az eredeti Singer-varrógépek valódi ámsított ezen védjegyrel ismerhetők fel.

Az eredeti Singer-varrógépek valódi ámsított ezen védjegyrel ismerhetők fel.

Varázsszínház.

A kalkuttai páratlan indiai csodatársulat

mely áll: **hypnotizőrök, szombullisták, spiritiszták, gonogatolvasók, fakírok és illuzionistákból, stb.**

f. hó 23-án, szombaton és 24-én vasárnap a Szent István-nagyteremben a legmagasabb színvonalon álló magikát, spiratiztikát előadást rendez.

Az előadás oly szolid, hogy hölgyek és gyermekek is látogathatják.

Helyvarak: Főpáholy 10 K, oldapáholy 7 K, Támlászek 1 K 60 f., zár-szek 1 K 20 f., a többi sorok 80 f., állóhely 60 fillér. Gyermekek és katonák a jegyeknek felét fizetik.

Jegyek előreválthatók Krausz Verona dohánytözsdejében és este a pánztárnál.

Pénztárnyitás 7. kezdete 8 órakor.

ROPS

biztonsági gyorsfőző Tűzveszély kizárva.

Ha felborul — elalszik.

Szesz ki nem folyhat. Szeszfogyasztásban igen takarékos. Kapható minden jobb vasár- és háztartási cikkeket árusító üzletekben.

Ha valahol nem kapható, sziveskedjék hozzánk fordulni. Képes prospektust ingyen és bérmentve.

ROPS Pémáru Részvény-Társaság
BUDAPEST, V., Külső-Váci-ut 74/69.

Helybeli elárusítók:

Knázovitzky Elemér, Krén Ignác, Róth Sándor,
Schlamradinger Gyula, Burg Herman és ifj. Dittmar József.

FIGYELEM!

Azon varrógépek, melyeket más kereskedők árusítanak és forgalomba hoznak, mind a régi SINGER-féle varrógépek utánzatai. Ezek természetesen nem eredeti SINGER-varrógépek s nem is a SINGER-varrógép részvénytársaságtól származtak. — miért is ügyeljünk a védjegyre, mert csak ezen védjeggyel ellátott varrógépek a valódi, eredeti SINGER-gépek.

SINGER Co.

varrógép részvénytársaság Bognár-u. 2.
SZEKESFEHÉRVAR.

!! Üzletáthelyezés !!

Van szerencsém a nagyérdemű helybeli és vidéki közönség szives tudomására hozni, hogy Székesfehérvár, Nádor-utca 3-ik szám alatt levő

cipész-üzletemet

1. évi november hó 1-én a püspöki palota mellé, Lakatos-utca 1. sz. alá helyezem át, hol elvállalom minden e szakba vágó munkáit gyors és pontos elkészítését és javítását a legolcsóbb áron. Együttal felhívom a n. é. közönség becses figyelmét

kész cipőraktáromra,

hol a saját műhelyemben készült s a legkényesebb igényeket kielégítő kész munkákból továbbra is állandó készletet tartok.

Midőn a nagyérdemű közönségnek 25 éven át irántam tanúsított szives támogatásáért köszönetet mondok, nb. pártfogását továbbra is kérve vagyok kiváló tisztelettel

Székesfehérvár, 1909. október hó.

Csúcs István cipésmester,

Székesfehérvár, Lakatos-utca 1. szám a. (a püspöki palota mellett.)

ZILZER MANÓ

férfi-, fiu- és gyermekruha raktára
Székesfehérvár, Szőgyény-Mariich-utca.

Állandóan nagy raktáron mindenféle

férfi-, fiu- és gyermekruhák

ugyszintén

papi öltönyök,

Ferenc József-kabát,

köpenyek (havelok)

bőr kabátok, utazó bundák,

raglán-felöltők, kabátok.

PFINN JÓZSEF

„CONCORDIA“

temetkezési vállalata

Székesfehérvárott, sas-utca.

Alapítva 1858-ik évben.

Óriási választék

művirágkoszoru,

érec koszoru és

sirlámpákból

gyári áron.

Telefon 79 sz.

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy miután a Magyar Királyi Pénzügyminiszterium ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztály-sorsjáték (XXV. sorsjáték) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárusítóknak árusítás végett kiadattak.

— A Magyar Kir. Pénzügyminiszterium által jóváhagyott sorsolási terv itt következik:

A Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Sorsolási Terve.

Huszonötödik Sorsjáték.

110.000 sorsjegy, 55.000 nyeresmény.

Első osztály. Betét 12 korona.		Második osztály. Betét 20 korona.		Harmadik osztály. Betét 32 korona.		Hatodik osztály. Betét 24 korona.	
Huzás: 1909. nov. 18. és 20.		Huzás: 1909. dec. 14., 15. és 16.		Huzás: 1910. jan. 11., 12. és 13.		Huzás: 1910. március 23-tól április 21-ig.	
Nyeresmény	Korona	Nyeresmény	Korona	Nyeresmény	Korona	Legnagyobb nyeresmény szerencsés esetben 1.000.000 Egy millió korona	
1 á	60000	1 á	70000	1 á	80000	1 Jutal. kor. nyer. á	600000
1 á	20000	1 á	25000	1 á	30000	1 á	400000
1 á	10000	1 á	10000	1 á	20000	1 á	200000
1 á	5000	1 á	5000	1 á	15000	1 á	100000
3 á	2000	3 á	3000	3 á	10000	1 á	80000
5 á	1000	5 á	2000	5 á	5000	1 á	60000
8 á	500	8 á	1000	8 á	2000	1 á	40000
30 á	300	20 á	500	10 á	1000	1 á	30000
100 á	100	110 á	300	120 á	500	2 á	25000
3350 á	40	4350 á	80	4850 á	130	2 á	20000
3500 nyer. Kor. 263000		4500 nyer. Kor. 528000		5000 nyer. Kor. 916500		4 á	10000
Negyedik osztály. Betét 40 korona.		Ötödik osztály. Betét 32 korona.				5 á	8000
Huzás: 1910. február 8., 9. és 10.		Huzás: 1910. március 2., és 3.				5 á	6000
Nyeresmény	Korona	Nyeresmény	Korona			1 á	5000
1 á	90000	1 á	100000			1 á	4000
1 á	30000	1 á	30000			2 á	3000
1 á	20000	1 á	20000			2 á	2500
1 á	15000	1 á	15000			4 á	2000
3 á	10000	3 á	10000			5 á	1500
5 á	5000	5 á	3000			25 á	1000
8 á	2000	8 á	2000			50 á	500
10 á	1000	10 á	1000			405 á	200
120 á	500	120 á	500			760 á	100
4850 á	170	4850 á	200			1140 á	50
5000 nyer. Korona 1.120.500		4000 nyer. Korona 1.076.500				30600 á	200
						33.000 nyer. és jutalom	Korona 10.555.000

Az I. osztály huzása 1909. nov. hó 18. és 20-án tartatik meg. A huzások a Magyar királyi állami ellenőrző hatóság és királyi közigazgató jelenlétében, nyilvánosan történnek a Huzási teremben. Sorsjegyek Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték való-mennyi árusítóinál kaphatók.

Budapest, 1909. évi október hó 24-én.

Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.

Lukács.

Hazay.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában Székesfehérvárott.

00000594